

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ЛАЗЬКО Алла Миколаївна

УДК 159.9 : 616-051 : 17.036.2 (043.3)

**КОНСТРУКТИВНИЙ ПЕРФЕКЦІОНІЗМ ЯК ЧИННИК
ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТОВАНOSTІ
МАЙБУТНЬОГО МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА**

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата психологічних наук

Луцьк – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі загальної та соціальної психології
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,
Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник:

доктор психологічних наук, професор
Вірна Жанна Петрівна,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
декан факультету психології

Офіційні опоненти:

доктор психологічних наук, професор
Саннікова Ольга Павлівна,
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського,
завідувач кафедри загальної та диференціальної
психології

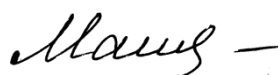
кандидат психологічних наук
Карпенко Євген Володимирович,
Львівський державний університет
внутрішніх справ,
доцент кафедри психології

Захист відбудеться «27» травня 2016 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 32.051.05 у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки за адресою: вул. Потапова, 9, м. Луцьк, 43024.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за адресою: вул. Винниченка, 30 а, м. Луцьк, 43024.

Автореферат розісланий «27» квітня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. Я. Малімон

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання професійно-психологічної адаптації є вкрай актуальними на тлі розгляду ефективної професіоналізації особистості, яка в складних соціально-економічних умовах розвитку сучасного українського суспільства переживає руйнівні ефекти усталеної системи професійного становлення й розвитку фахівця. Також сьогодні психологічна наука гостро потребує уточнення понять і категорій наукового вивчення феноменів, в яких відображається ефективна результативність професійної реалізації, серед яких перфекціонізм займає чи не найголовніше місце. Особливого значення ця проблема набуває для професій, які пов'язані з системою відносин «людина – людина», адже в цьому разі формування професійних якостей особистості найбільше залежить від особливостей самої професії, що окреслює своєчасність дослідження конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних працівників середньої ланки. Варто додати, що проблема розгляду детермінаційного зв'язку перфекціонізму й професійно-психологічної адаптованості містить потужний гносеологічний потенціал впливу не лише на якість процесу професіоналізації, а й на прогностичний зміст професійного розвитку фахівця.

Загалом на актуальності проблеми професійно-психологічної адаптованості майбутнього фахівця наголошується в працях багатьох вітчизняних психологів (Г. Балл, В. Бодров, Ж. Вірна, Н. Волянчук, С. Дружилов, В. Дубровін, Н. Єршова, Є. Карпенко, О. Кузнєцова, Л. Митіна, А. Реан, О. Саннікова, В. Семиченко, А. Фурман та ін.). Контекст вивчення перфекціонізму в професійній діяльності також набуває популярності в межах конкретних теоретико-прикладних досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців (Н. Гаранян, І. Гуляс, Л. Данилевич, Дж. Ешбі, О. Лоза, В. Паркер, Р. Слені, О. Соколова, Г. Флетт, Д. Хамачек, П. Х'юїтт, А. Холмогорова, Т. Юдєєва та ін.). Розв'язанню важливих питань навчально-професійної підготовки сприяють положення, презентовані в доробках В. Андрушенка, І. Зязюна, В. Клименка, С. Максименка, І. Пасічника, Н. Побірченко, В. Рибалки, Ю. Швалба, М. Шегедин, Т. Яценко та ін., а специфіку професійно-психологічної підготовки студентів у медичних коледжах розкрито в роботах М. Бабиць, І. Вітенка, Т. Коренюгіної, Ю. Лавриша, О. Марковича, Л. Сизової, Д. Стебакової та ін.

Проведений аналіз джерельної бази дає змогу констатувати, що на сьогодні накопичений певний досвід підготовки медичних фахівців середньої ланки. Проте залишається відкритою проблема вивчення особистості майбутнього фахівця з усіма її внутрішніми психологічними резервами, які є визначальними чинниками ефективної професійно-психологічної

адаптованості. До таких особистісних резервів майбутньої медичної сестри відносяться її перфекціоністські здібності, знання про які повинні бути вбудовані в практику професійно-психологічної підготовки цих фахівців.

Саме в цьому контексті вибір теми дослідження «Конструктивний перфекціонізм як чинник професійно-психологічної адаптованості майбутнього медичного працівника» набуває осмисленості й практичної цінності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Методологія і практика дослідження особистості» та є складовою комплексної науково-дослідної теми «Психологія професіоналізму особистості: технології професійного самозбереження в практиці» (номер державної реєстрації 0113U002217), що координується Міністерством освіти і науки України. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 10 від 30.04.2009 р.) й узгоджена Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 10 від 18.12.2012 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному та емпіричному обґрунтуванні конструктивного перфекціонізму як чинника професійно-психологічної адаптованості майбутнього медичного працівника.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких **завдань**:

1. На основі результатів теоретико-методологічного вивчення проблеми визначити особливості конструктивного перфекціонізму та професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер.

2. Розробити теоретичну модель прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер й обґрунтувати структурно-системну організацію їх професійно-психологічної адаптованості.

3. Емпірично з'ясувати особистісно-поведінкові й особистісно-комунікативні характеристики прояву конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер.

4. Обґрунтувати закономірності й тенденції детермінаційного впливу конструктивного перфекціонізму на зміст деонтологічно-професійного та ідентифікаційно-професійного статусу професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер.

Об'єкт дослідження — психологічний феномен перфекціонізму особистості.

Предмет дослідження — конструктивний перфекціонізм як чинник професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали наукові положення щодо розгляду: професійно-психологічної адаптованості особистості (Ф. Березін, Ж. Вірна, Є. Карпенко, О. Кузнецова, О. Маклаков, А. Налчаджян, І. Погодін, О. Резникова, О. Саннікова, Л. Шпак та ін.); феномену перфекціонізму в різноманітних підходах визначення його моделей, форм, типів і структури (Н. Гаранян, І. Грачова, Л. Данилевич, А. Золотарьова, Р. Слені, Д. Хамачек, Г. Флетт, П. Х'юїтт, М. Холлендер, А. Холмогорова, П. Циганкова та ін.); психолого-педагогічного супроводу професіоналізації майбутніх медичних сестер (І. Вітенко, О. Грандо, Н. Касевич, М. Кіркеволд, О. Кокотова, С. Поплавська, Л. Супрун, В. Ташликов, Й. Харді, В. Шатило та ін.) та особливостей прояву перфекціонізму в професійній діяльності медичної сестри (М. Бабич, Є. Ільїн, І. Кміть, М. Ларських, О. Маркович, В. Парамонова, Л. Сизова, Д. Стебакова, І. Шагарова, Т. Юдєєва та ін.).

Для реалізації поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, систематизація наукової літератури з питань психологічних особливостей перфекціонізму особистості в генеральній сукупності майбутніх медичних сестер); *емпіричні* (бесіда; спостереження; тестування із використанням методик: багатовимірної шкали перфекціонізму П. Х'юїтта і Г. Флетта, тест мотивації досягнення А. Мехрабіана (в адаптації М. Магомед-Емінова), особистісний опитувальник FPI (модифікована форма В), діагностика самооцінки особистості, методика дослідження самоставлення Р. Пантілєєва, сигналітичний опитувальник Гекса, опитувальник структури темпераменту (ОСТ) В. Русалова, діагностика комунікативного контролю М. Шнайдера, багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (МЛО-АМ) О. Маклакова та С. Чермяніна, методика діагностики рівня емпатійних здібностей В. Бойка); *методи статистичної обробки даних*: *дискримінантний аналіз* (для уточнення та візуалізації результатів базової методики Г. Флетта, П. Х'юїтта «Багатовимірна шкала перфекціонізму»); *критерій нормальності Колмогорова-Смирнова* (для визначення міри відповідності емпіричного розподілу нормальному з метою адекватного вибору подальших методів обробки емпіричних даних); *непараметричний критерій Краскелла-Уоллеса* (для встановлення міжгрупових відмінностей за рівнями прояву перфекціонізму медичних сестер); *факторний аналіз* (для мінімізації кількості змінних і концентрації інформації про основні особистісно-поведінкові та особистісно-комунікативні характеристики перфекціонізму в формі невеликого масиву даних); *множинний регресійний аналіз* (МРА) (для встановлення взаємозв'язку між залежною змінною та кількома іншими змінними з метою встановлення прогностичних детермінант прояву перфекціонізму). Статистичну обробку

даних проведено за допомогою комп'ютерного забезпечення SPSS для Windows (версія 13.0).

Організація і база дослідження. Вибірку дослідження склали студенти Луцького медичного коледжу (n=192).

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що:

уперше встановлено психологічний зміст конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер засобами теоретичного та емпіричного вивчення його прояву; запропоновано теоретичну модель прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер із обґрунтуванням структурно-системної організації професійної норми / декларації діяльності майбутніх медичних сестер; емпірично визначено психологічний зміст особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик прояву конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер;

уточнено поняття «конструктивний перфекціонізм майбутніх медичних сестер» і «професійно-психологічна адаптованість медичних сестер»;

удосконалено теоретичні здобутки щодо розгляду конструктивного перфекціонізму в межах конкретизації професійної норми як інтегрального критерію професійно-психологічної адаптованості майбутніх фахівців; конкретизації деонтологічно-професійного та ідентифікаційно-професійного статусів професійно-психологічної адаптованості засобом інструментальної діагностики типів (*емпатійно-адаптивний, раціонально-ініціативний та егоцентричний*) за градацією інтенсивності прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер;

подальшого розвитку набули положення щодо закономірної таксономії трансформацій базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей під впливом фактора рівня прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер (*адаптивно-активний, продуктивно-практичний та компетентісно-вимогливий* типи); визначення механізмів (*послаблення (інгібіції), змін (інверсії) та посилення (гіпертрофії)*) трансформації базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей майбутніх медичних сестер під впливом чинника перфекціонізму.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що запропонована організаційна схема емпіричного дослідження конструктивного перфекціонізму як чинника професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер, а також отримані діагностичні результати можуть використовуватися психологами медичних коледжів як параметри можливої психокорекційної роботи щодо запобігання ознак перфекціоністської невротизації особистості. Висновки роботи можуть бути використані при викладанні навчальних дисциплін «Загальна психологія», «Психодіагностика», «Психологія особистості», «Експериментальна психологія», «Диференціальна

психологія», «Основи психотерапії» та «Психологічне консультування» у вищих навчальних закладах, а також дисциплін «Основи медсестринства», «Основи психології та міжособове спілкування», «Основи загальної та медичної психології», «Медсестринська етика та деонтологія», «Загальний догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка» в медичних коледжах.

Основні результати дослідження **впроваджені** в навчально-виховний процес Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-29/02/3251 від 06.10.2015 р.); Запорізького національного університету (довідка № 01-05/219 від 01.10.2015 р.); Луцького базового медичного коледжу (довідка № 01-07/397.1 від 30.10.2015 р.); Луцької філії медичного коледжу «Монада» (довідка № 432 від 05.11.2015 р.).

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення дисертаційної роботи відображені в публікаціях автора, результати дослідження обговорені на засіданнях кафедри загальної та соціальної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Результати наукової роботи оприлюднені автором в таких доповідях і повідомленнях на *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 2012); «Здоров'я, освіта, наука та самореалізація особистості» (Луцьк, 2013); «Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід» (Харків, 2013); «Проблема особистості у сучасній психології: теорія, методологія, практика» (Одеса, 2014); «Психологія професійної безпеки особистості» (Луцьк, 2015); «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання» (Київ, 2015); *всеукраїнських науково-практичних конференціях і конгресах*: «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (Житомир, 2012); I Національному українському стоматологічному конгресі (Київ, 2012); *міжрегіональному науково-практичному семінарі* «Сучасні проблеми практичної психології у Волинському регіоні» (Луцьк, 2012-2015).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 12 публікаціях, із яких 1 – колективна монографія; 6 статей опубліковано у виданнях, що включені до переліку фахових у галузі психології, 1 стаття – в міжнародному періодичному виданні з психології, 4 – у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (195 найменувань, з них 17 – іноземною мовою), 4 додатків. Робота містить 28 таблиць і 21 рисунок. Основний зміст дисертації представлений на 168 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито методологічні й теоретичні засади дослідження, висвітлено наукову новизну і практичну значущість роботи; наведено дані про апробацію й впровадження результатів дослідження в практику, подано інформацію про структуру й обсяг дисертації.

У **першому розділі** *«Теоретико-методологічні засади вивчення конструктивного перфекціонізму та професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер»* висвітлено передумови дослідження означеної проблематики, теоретично узагальнено її представлення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців, проведено категоріально-понятійний аналіз перфекціонізму особистості; окреслено специфіку прояву перфекціонізму в професійній діяльності медичної сестри.

Теоретико-методологічний аналіз проблеми адаптації і адаптованості особистості розкриває особливості функціонування соціальної, психічної та психофізичної сфер людини. Наведено основні положення психоаналітичної (Г. Гартман, А. Фройд, З. Фройд), гуманістичної (А. Маслоу, К. Роджерс), когнітивної (Ж. Піаже) та біхевіористичної концепцій (Г. Айзенк, Р. Хенкі, Л. Філіпс) адаптації особистості. Розкрито фізіологічний (І. Павлов, І. Сеченов, О. Ухтомський), діяльнісний (О. Леонтьєв), системно-динамічний (Б. Ломов) і соціально-психологічний (А. Налчаджян) підходи у вивченні феномену адаптації; описано соціальну, психічну і психофізіологічну форми адаптації особистості (Ф. Березін, І. Вітенко, С. Ворожбит, Д. Дубровін, О. Кокун, О. Маклаков, А. Реан, Л. Шпак та ін.). Також деталізовано аспекти вивчення адаптаційних характеристик людини в межах проблеми переживання стресу, стійкості до фруструючих ситуацій і застосування копінг-стратегій поведінки (О. Гошовський, С. Дружилов, Є. Ісаєва, Є. Карпенко, Л. Литвинова, І. Малкіна-Пих, Л. Разоріна та ін.).

Проаналізований матеріал дає змогу констатувати, що всі зазначені характеристики адаптаційних процесів відображаються в професійній діяльності. Професійна адаптація є різновидом соціально-психологічної адаптації, яка проявляється у сфері використання професійних знань, умінь та навичок, а її наслідком є професійно-психологічна адаптованість особистості. Центральні позиції вивчення професійно-психологічної адаптованості розкриті в працях Ж. Вірної, М. Дмитрієвої, Н. Єршової, О. Кузнецової, Л. Митіної, Г. Нікіфорова, О. Саннікової, А. Фурмана та ін.

Успішність професійно-адаптаційних процесів залежить від сформованості *професійно-психологічної адаптивності особистості*, яка розглядається нами на етапі оволодіння професією майбутніми медичними працівниками як

психологічний стан, який зумовлюється особистісним потенціалом адаптаційних здібностей у проявах нервово-психічної стійкості, розвинутих умінь інтерперсональної взаємодії, прийнятті та дотриманні моральної нормативності діяльності.

Контекст категоріально-понятійного аналізу перфекціонізму потребує деталізації розгляду цього феномену в межах філософських, психологічних, медичних наукових пошуків як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Розкрито теоретичні моделі та емпіричні дослідження перфекціонізму, в яких продемонстровано різні підходи дослідників до визначення типів, форм та структури перфекціонізму (Н. Гаранян, Л. Данилевич, Дж. Ешбі, О. Лоза, В. Паркер, Р. Слейні, О. Соколова, Д. Хамачек, Г. Флетт, П. Х'юїтт, А. Холмогорова та ін.). Виокремлено специфіку розгляду типології перфекціонізму в межах діади «норма – патологія» й представлено психологічну характеристику за критеріями адаптивності / неадаптивності (Н. Гаранян, Є. Ільїн, Г. Флетт, А. Холмогорова, П. Х'юїтт та ін.).

Аналіз особливостей прояву перфекціонізму в професійній діяльності медичної сестри пов'язаний як з розглядом професійно-кваліфікаційних ознак фахівця, так і з безпосередніми вимогами професійної діяльності щодо її ефективного виконання. Зокрема, презентовано розгляд проблеми на рівні історичного обґрунтування етико-деонтологічних принципів медичної діяльності (І. Вітенко, О. Грандо, Н. Касевич, В. Ташликов, І. Харді, Л. Юр'єва та ін.); етичних і психологічних якостей особистості медичного працівника середньої ланки (І. Боцюк, Т. Кадобний, І. Кміть, О. Лабівка, М. Ларських, Т. Павлюк, Л. Сизова, Л. Супрун, І. Шагарова та ін.); аналізу моделей професійної діяльності медичної сестри (М. Аллен, Дж. Ватсон, Д. Джонсон, Б. Ньюмен, Д. Орем, К. Рой, В. Хендерсон), що дало змогу зазначити, що сучасна сестринська справа належить до виду праці з підвищеною моральною відповідальністю за здоров'я і життя людей. Такий вид професійної діяльності вимагає бездоганного виконання своїх професійних обов'язків, а, отже, за своїм змістом повинен уміщувати ознаки конструктивного перфекціонізму.

Зазначено, що конструктивний перфекціонізм у професійній діяльності викликається потребою у встановленні високих особистісних стандартів, відповідно, сприяє професійному й особистісному вдосконаленню, характеризується позитивним афектом, результативністю та високою якістю професійної діяльності. Фахівець як носій конструктивного перфекціонізму усвідомлює власні можливості, має бажання розвивати свої здібності й удосконалювати професійні навички, характеризується скрупульозністю, увагою до деталей, обов'язковістю, відповідальністю, добросовісністю, наполегливістю, вимогливістю до себе, високим рівнем домагань.

Грунтовне вивчення напрацювань щодо понять професійно-психологічної адаптованості та конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер створює основу для проведення емпірико-діагностичного дослідження.

У **другому розділі** «Програма емпірико-діагностичного дослідження перфекціонізму та професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер» висвітлено концептуальні та методологічні засади дослідження й окреслено процедурно-методичну організацію емпіричного вивчення проблеми.

Проведений теоретико-методологічний аналіз проблеми перфекціонізму та професійно-психологічної адаптованості дав усі підстави для розробки теоретичної моделі прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер. При розробці моделі акцентовано на прояві конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер, який визначає їх професійно-психологічну адаптованість (рис. 1).

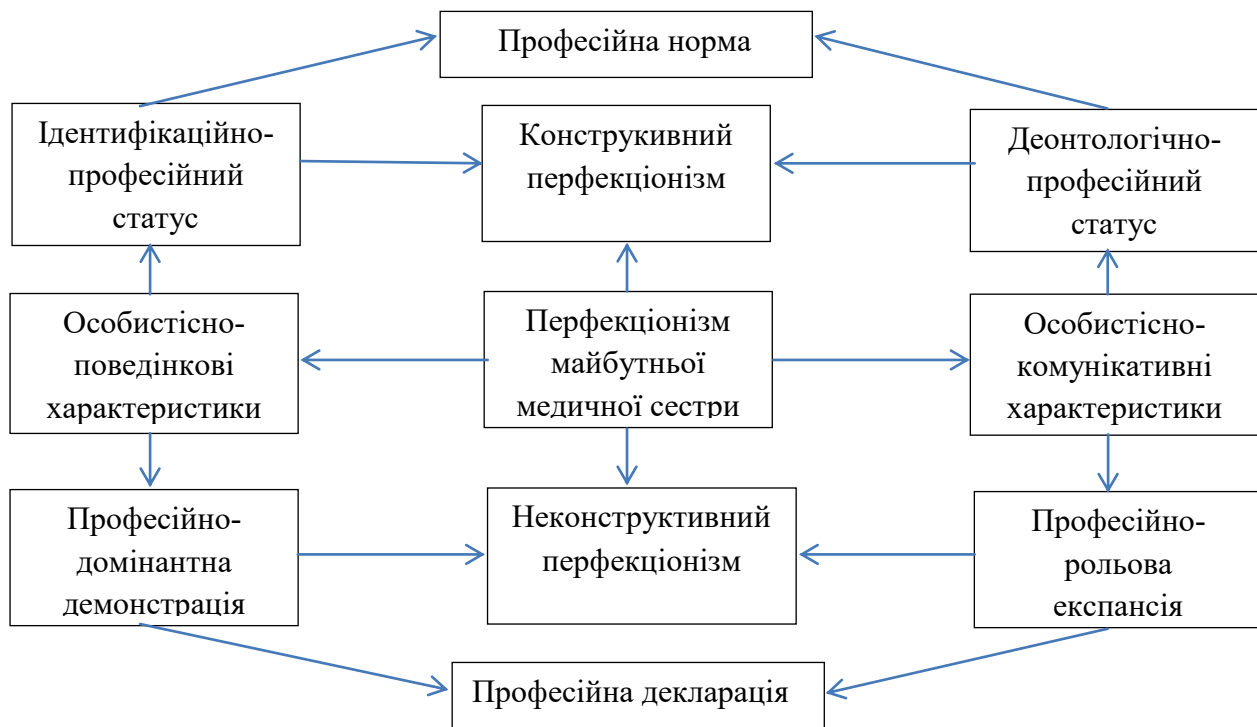

Рис. 1. Теоретична модель прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер

Прояв конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер у комплексі особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик, які визначають ознаки їх ідентифікаційно-професійного та деонтологічно-професійного статусів, інтегровані в особистісному кластері *професійної норми* фахівця, що узагальнює такі функціональні характеристики, як професійна працездатність, професійна ефективність та надійність суб'єкта діяльності. Також зазначено, що прояв неконструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер у комплексі особистісно-поведінкових і

особистісно-комунікативних характеристик, які визначають ознаки їх професійно-домінантної демонстрації та професійно-рольового експансіонізму, інтегрується в особистісному кластері *професійної декларації* фахівця, який узагальнив такі функціональні характеристики як професійна дезадаптація, морально-етична дезінтеграція професійного розвитку, спеціальна професійна деформація.

Запропонована теоретична модель прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер виступила методологічним орієнтиром у визначенні набору методів і процедур дослідження прояву перфекціонізму та професійно-психологічної адаптованості майбутніх фахівців. На основі системно-комплексного підходу розроблено програму вивчення особливостей проявів перфекціонізму через аналіз структурних компонентів особистісно-поведінкових та особистісно-комунікативних характеристик майбутніх медичних сестер. Ретельно описано реалізацію розробленого плану на кожному етапі дослідження, обґрунтовано комплекс доцільних психодіагностичних стандартизованих методик. Закцентовано увагу на шкалах кожної із методик і зауважено, що підбір методик був здійснений за принципом оптимальної кількості найінформативніших показників. Наголошено на великому масиві отриманого емпіричного матеріалу, опрацювання якого здійснено за допомогою стандартних програм статистично-математичної обробки даних. Отже, запропоновано чітке, поетапне проведення дослідження на всіх рівнях, яке дає змогу стверджувати про валідність результатів дисертації і слугує важливим орієнтиром у подальшому плануванні дослідницької роботи.

У **третьому розділі** *«Емпірико-діагностичне вивчення перфекціонізму та професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер»* викладено основний матеріал емпіричного дослідження, презентовано психологічний зміст особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик прояву конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер; обґрунтовано закономірності й тенденції детермінаційного впливу конструктивного перфекціонізму на зміст деонтологічно-професійного та ідентифікаційно-професійного статусів професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер.

Представлено опис результатів емпірико-діагностичного вивчення конструктивного перфекціонізму як чинника професійно-психологічної адаптованості медичних сестер, серед яких було виокремлено три групи за показником «загальний рівень перфекціонізму»: група 1 – студенти з низькими показниками прояву перфекціонізму (15,6 %); група 2 – студенти – майбутні медичні сестри з середніми показниками прояву перфекціонізму (62 %), група 3 – студенти з високими показниками здатності до перфекціонізму (22,3 %).

Застосування дискримінантного аналізу та критерію нормальності Колмогорова-Смирнова підтвердило статистично значущі показники запропонованої кластеризації виокремлених груп. За допомогою критерію Н Крускала-Уоллеса отримано підтвердження щодо статистично значущих відмінностей в особистісно-поведінкових та особистісно-комунікативних характеристиках майбутніх медичних сестер, диференційованих за рівнем прояву перфекціонізму (рівень достовірності від $p \leq 0,01$ до $p \leq 0,001$).

Проведення факторизації методом головних компонент із варімакс-обертанням матриці психологічних показників дало змогу отримати однозначно інтерпретовану факторну структуру особистісно-поведінкових та особистісно-комунікативних характеристик майбутніх медичних сестер у кожній із досліджуваних груп. Правомірність застосування методу факторного аналізу до вибірки перевірялась за критерієм Кайзера–Мейєра–Олкіна: значення кореляції між фактором та змінними, що входять у його структуру, менше 0,5 до уваги не брались.

В медичних сестер із низьким рівнем прояву перфекціонізму факторну структуру особистісно-комунікативних характеристик складають «соціальна пластичність» (31,7 % дисперсії), «самоконтроль в спілкуванні» (27 %), «проникаюча здатність в емпатії» (13,4 %); а факторна структура особистісно-поведінкових характеристик вміщує «самовпевненість» (19,6 % дисперсії), «самоприйняття» (15 %), «самокерівництво» (8,1 %), «перфекціонізм, адресований до інших» (7,2 %), «емпатійність» (7 %), «пластичність» (6,6 %), «позитивна самооцінка» (6,5 %), «адаптивні здібності» (5,8 %), «установки, що сприяють емпатії» (5,8 %).

В майбутніх медичних сестер із середнім рівнем прояву перфекціонізму факторну структуру особистісно-комунікативних характеристик складають «товариськість» (31,4 % дисперсії), «комунікативні особливості» (24,3 %) та «соціальний темп» (13,6 %); а факторну структуру особистісно-поведінкових характеристик – «нервово-психічна розбалансованість» (13,6 % дисперсії), «самоприхильність» (7,9 %), «раціональний канал емпатії» (7,6 %), «мотивація досягнень» (7,1 %), «реактивна тривожність» (7 %), «апатично-флегматичний характер» (6,6 %), «соціально приписуваний перфекціонізм» (5,7 %), «адекватна самооцінка» (5 %) та «врівноваженість» (4,7 %).

В майбутніх медичних сестер із високим рівнем прояву перфекціонізму факторну структуру особистісно-комунікативних характеристик складають «соціальна ергічність» (30,3 % дисперсії), «соціальна емоційність» (19,2 %) та «соціальна пластичність» (14,2 %); а факторну структуру особистісно-поведінкових характеристик – «самозвинувачення» (11,4 % дисперсії), «дратівливість» (8,1 %), «внутрішня конфліктність» (7,6 %), «самокерівництво» (7,6 %), «мотивація досягнення» (7 %), «пристрасно-емоційний тип» (6,8 %),

«емоційний канал емпатії» (6,1 %), «позитивна самооцінка» (5,1 %) та «самоцінність» (4,2 %).

Внаслідок застосування регресійного аналізу виокремлено найсуттєвіші прогностичні детермінанти високого, середнього й низького рівнів прояву перфекціонізму. Узагальнюючи психологічний зміст регресивних моделей у досліджуваних групах, констатуємо ознаки конструктивного перфекціонізму в майбутніх медичних сестер із низьким і середнім рівнями його прояву.

Для студентів із низьким рівнем прояву перфекціонізму найбільший внесок у дисперсію залежної змінної «загальний рівень перфекціонізму» внесли такі фактори, як «емпатійність» ($\beta = 0,233$), «адаптивні здібності» ($\beta = 0,230$) і «пластичність» ($\beta = 0,186$), що свідчить про розвиток у цих студентів високих стандартів у пред'явленні перебільшених або нереалістичних вимог до інших, тому вони легко готові присвятити своє життя тим принципам, які ґрунтуються на почутті обов'язку і моральності. Їх виражений рівень самоприйняття та самоконтролю в спілкуванні демонструє нервово-психічну стійкість і витривалість, що інтерпретується нами як оптимальний стан реального сприйняття дійсності, який блокує надмірну самовпевненість та неадекватну завищену самооцінку, що загалом допомагає їм швидко адаптуватися до нових умов діяльності та нового оточення. Тому особливості прояву перфекціонізму студентів цієї групи можна узагальнити в такій його характеристиці як *емпатійно-адаптивний* тип перфекціонізму.

Для студентів – майбутніх медичних сестер із середнім рівнем прояву перфекціонізму (*раціонально-ініціативний* тип) найбільший внесок у дисперсію залежної змінної «загальний рівень перфекціонізму» внесли фактори «раціональний канал емпатії» ($\beta = 0,426$), «апатійно-флегматичний характер» ($\beta = 0,323$) і «мотивація досягнення» ($\beta = 0,255$). Психологічний зміст домінуючих факторів показує, що в цих майбутніх медичних сестер середні показники прояву перфекціонізму зумовлені розвинутим раціональним каналом емпатійної взаємодії, на рівні якого відбувається системно організована цілеспрямована діяльність їх уваги, сприймання й мислення, яка залучає до себе раціональну ініціалізацію, побудову й підтримку різних форм та рівнів психічної активності партнера в ході інтеракційного процесу; виражені характеристики апатично-флегматичного характеру демонструють дисциплінованість цих майбутніх фахівців, які у своїй поведінці регламентовані чіткими принципами й наказами. Вони поважають почуття дистанції, а методичний розум робить їх обережними й незалежними, терплячими й наполегливими в досягненні поставлених цілей і конкретних завдань; такі характеристики підкріплені показниками мотивації досягнення цих студентів, що є ознакою їх розвинутої самооцінки власних можливостей, наполегливості й постійного прагнення до самовдосконалення та досягнення високих успіхів у

справах та в житті загалом, що часто супроводжується високими запитами до себе і оточуючих, а відповідно, й пред'явленням високих вимог до себе та інших людей; тому закономірним є домінування загального прояву перфекціонізму в такій його формі як «соціально орієнтований перфекціонізм», що проявляється в їх генералізованому переконанні, що інші люди ставлять нереалістичні високі вимоги, яким важко відповідати, щоб заслужити схвалення й прийняття.

У студентів – майбутніх медичних сестер із високим рівнем прояву перфекціонізму (*егоцентричний* тип) виокремлено фактори «самоцінність» ($\beta=0,819$), «внутрішня конфліктність» ($\beta=0,332$) і «самозвинувачення» ($\beta=0,173$), які сукупно визначають такі особистісні характеристики, як самоцінність, завдяки якій можна стверджувати про сформоване вміння майбутніх медичних сестер до емоційної оцінки себе із застосуванням різноманітних схем морально-духовної інтерпретації свого Я, яка часто межує з показниками внутрішньої неузгодженості, що проявляється у внутрішній конфліктності щодо переживання певних подій життя. Проте саме такий негативний фон ставлення до себе супроводжується позитивними показниками самооцінки і мотивації досягнення, які блокують нервово-психічну неврівноваженість і дратівливість, що дає змогу охарактеризувати цих медичних сестер як вимогливих до себе й до оточуючих, що загалом може бути кваліфіковано як їх професійно-психологічна готовність у дотриманні вимог майбутньої професійної діяльності.

У ході дослідження доведено, що перфекціонізм як особистісна властивість, яка має свою індивідуальну міру вираження, є інтегрованим симптомокомплексом особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик, які за своєю природою є структурно-адитивними на кожному з рівнів прояву перфекціонізму.

Також за результатами емпіричного дослідження обґрунтовано положення щодо закономірної таксономії трансформацій базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей під впливом фактору рівня прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер із відповідним визначенням механізмів таких трансформацій.

Так, студентам-медичним сестрам із низьким рівнем прояву перфекціонізму (*емпатійно-адаптивний*) властивий *адаптивно-активний тип* трансформації базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей, який зумовлений дією психологічного механізму *послаблення (інгібіції)* міри прояву перфекціонізму, що часто знаходить вияв у різноманітних позитивних і негативних варіантах компенсації, що найчастіше супроводжується виробленням оптимального професійного стилю, який є найадекватнішим для майбутнього фахівця, а, отже, може забезпечити

збереження його емоційно-психологічного комфорту та якості адаптації. Ознаки професійно-психологічної адаптованості цих студентів завдяки домінуванню особистісно-комунікативних характеристик зосереджені в межах вираженого набуття *деонтологічно-професійного статусу*.

Студенти-медичні сестри із середнім рівнем прояву перфекціонізму (*раціонально-ініціативний*) демонструють *продуктивно-практичний тип* трансформації базових особистісно-поведінкових та особистісно-комунікативних властивостей, який перебуває під впливом психологічного механізму *змін (інверсії)* міри прояву перфекціонізму, основна суть якого полягає в усвідомленій готовності цих фахівців до випробування різноманітних адаптаційних форм професійної реалізації, які можуть проявлятися не тільки в позитивних, сповнених бажання модифікувати існуючі патерни поведінки, але й у кардинальних варіантах морально-етичної дезінтеграції. Ознаки професійно-психологічної адаптованості цих студентів завдяки домінуванню особистісно-поведінкових характеристик зосереджені в межах вираженого набуття *ідентифікаційно-професійного статусу*.

Студенти-медичні сестри з високим рівнем прояву перфекціонізму (*егоцентричний*) належать до *компетентісно-вимогливого типу* трансформації базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей, що зумовлений дією психологічного механізму *посилення (гіпертрофії)* міри прояву перфекціонізму, який блокує дію до конструктивних змін у дотриманні вимог майбутньої професійної діяльності, внаслідок чого зростання перфекціоністських поведінкових тенденцій призводить до прояву нейротизму та невротичних реакцій, які в майбутньому можуть викликати виражені специфічні професійні деформації фахівця. Ознаки професійно-психологічної адаптованості цих студентів завдяки відповідним особистісно-поведінковим характеристикам більше тяжіють до вираженого набуття *професійно-домінантної демонстрації*, а, отже, можуть бути віднесені до неконструктивних форм перфекціонізму.

Таким чином, перфекціонізм як психічна властивість зумовлює різні за мірою особистісні симптомокомплекси, що детермінують професійно-психологічну адаптацію. При цьому висока варіативність трансформаційних змін пояснюється особливостями конструювання психологічної реальності людиною із власним життєвим досвідом, що проектується в сферу її професійної реалізації.

Проведене дослідження дало змогу доповнити визначення конструктивного перфекціонізму медичних сестер як комплексу особистісно-поведінкових та особистісно-комунікативних характеристик, які визначають їх ідентифікаційно-професійний та деонтологічно-професійний статуси й на фоні вираженої професійної придатності в наявних патернах операційно-

поведінкових навичок соціальної підтримки, саморегуляції нервово-психічної стійкості й інтерперсональної взаємодії з іншими людьми, турботи й уваги до хворих людей через прояви доброзичливості, толерантності, відвертості, уміння вислухати проблеми людини, емпатійності та ввічливості, знаходять вияв у розвинутих високих стандартах вимог до себе й здатності слідувати завищеним стандартам професійної діяльності з метою досягнення її успішності.

У завершенні зазначено, що перфекціонізм як особистісна властивість є регулюючим чинником усіх сфер психічного життя людини, який створює міцне підґрунтя для формоутворення професійно-психологічної адаптованості, яка в межах професійної діяльності медичної сестри розглядається як професійно важлива якість.

ВИСНОВКИ

В дисертації здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення актуального наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні конструктивного перфекціонізму як чинника професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер. Отримані в ході дослідження результати дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Результатом теоретико-методологічного аналізу проблеми є положення, згідно з яким успішність професійно-адаптаційних процесів знаходить відображення в розвитку професійно-психологічної адаптивності особистості, яка розглядається нами на етапі оволодіння професією майбутніми медичними працівниками як психологічний стан, який зумовлюється особистісним потенціалом адаптаційних здібностей у проявах нервово-психічної стійкості, розвинутих вміннях інтерперсональної взаємодії, прийнятті та дотриманні моральної нормативності діяльності.

Окреслення особливостей прояву перфекціонізму в професійній діяльності медичної сестри зумовило необхідність аналізу професійно-кваліфікаційних характеристик і вимог професійної діяльності щодо її ефективного виконання й заактуалізувало вивчення характеристик конструктивного перфекціонізму медичних сестер як предиктора встановлення високих особистісних стандартів, прагнення до досконалості й стимулюючого фактора професійного й особистісного зростання.

2. Розроблено теоретичну модель прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер, в якій конструктивний перфекціонізм майбутніх медичних сестер у комплексі особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик, які визначають ознаки їх ідентифікаційно-професійного та деонтологічного-професійного статусу, інтегрований в особистісному кластері *професійної норми фахівця*, увібрано який вміщує такі функціональні

характеристики, як професійна працездатність, професійна ефективність та надійність суб'єкта діяльності. Прояв неконструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер у комплексі особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик, які визначають ознаки їх професійно-домінантної демонстрації та професійно-рольового експансіонізму, інтегрується в особистісному кластері *професійної декларації* фахівця, що містить функціональні характеристики професійної дезадаптації, морально-етичної дезінтеграції професійного розвитку, спеціальної професійної деформації.

Теоретична експлікація прояву конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер є методологічним орієнтиром в конкретизації професійної норми як інтегрального критерію професійно-психологічної адаптованості майбутніх фахівців в ознаках психологічного укладу особистості, її здібностей, спрямованості щодо досягнення професійної зрілості в ході реальної навчально-професійної діяльності та в прогностичних образах успішної професійної реалізації, задоволеності працею й прагнення до самовдосконалення.

3. На емпірико-діагностичному рівні з'ясовано психологічний зміст особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристик перфекціонізму майбутніх медичних сестер, диференційованих за його рівнем прояву (група 1 – студенти з низьким рівнем прояву перфекціонізму; група 2 – студенти із середнім рівнем; група 3 – студенти із високим рівнем прояву перфекціонізму). За допомогою непараметричного критерію Н Крускала-Уоллеса емпірично встановлено статистично-значущі відмінності в особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних характеристиках майбутніх медичних сестер у діагностованих групах.

Проведення факторизації методом головних компонент із варімакс-обертанням матриці психологічних показників дало змогу отримати однозначно інтерпретовану факторну структуру особистісно-поведінкових та особистісно-комунікативних характеристик майбутніх медичних сестер у кожній із досліджуваних груп. Унаслідок застосування регресійного аналізу виокремлено найсуттєвіші прогностичні детермінанти прояву перфекціонізму в трьох групах: «емпатійність», «адаптивні здібності» і «пластичність» у студентів із низьким рівнем прояву перфекціонізму; «раціональний канал емпатії», «апатійно-флегматичний характер» і «мотивація досягнень» у студентів із середнім рівнем прояву перфекціонізму; «самоцінність», «внутрішня конфліктність» і «самозвинувачення» у студентів із високим рівнем прояву перфекціонізму.

4. Отримані результати дослідження були піддані емпіричній конкретизації деонтологічно-професійного та ідентифікаційно-професійного

статусу в межах професійно-психологічної адаптованості майбутніх медичних сестер. Студентам із низьким і середнім рівнями прояву перфекціонізму внаслідок дії психологічних механізмів послаблення (інгібіції) та змін (інверсії) властива якісно висока професійно-психологічна адаптованість з елементами вираженого набуття деонтологічного-професійного статусу (низький рівень прояву перфекціонізму) та з елементами прояву ідентифікаційно-професійного статусу (середній рівень прояву перфекціонізму). Студенти з високим рівнем прояву перфекціонізму, який перебуває під впливом психологічного механізму посилення (гіпертрофії), характеризуються професійно-психологічною адаптованістю з елементами професійно-домінуючої демонстрації.

Результати теоретико-емпіричного дослідження уможливили обґрунтування конструктивного перфекціонізму як особистісної властивості, яка набуває функціонального визначення в ознаках адаптаційної організації майбутньої професійної діяльності медичних сестер.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів окресленої проблеми. Можливими перспективами подальшого дослідження є: напрям досліджень, спрямований на вивчення мотиваційних, емоційних та когнітивних показників прояву перфекціонізму у фахівців медичного профілю; дослідження онтогенетичного аспекту цієї проблеми, гендерних, статевих, крос-культурних відмінностей у проявах перфекціонізму; а також удосконалення методів психодіагностики типів, форм та структури перфекціонізму з метою створення ефективних корекційних програм і тренінгового навчання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Статті, надруковані у виданнях, що затверджені як фахові
у галузі психології:*

1. Лазько А. М. Формування здорового способу життя студентів медичного коледжу / А. М. Лазько // Наукові записки. Сер. : Психолого-педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – № 2. – С. 97–100.

2. Лазько А. Соціальний інтелект студентів-медиків як фактор здійснення волонтерської діяльності / Алла Лазько, Віолетта Демчук // Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації. – № 2. – К. : Ун-т «Україна». – 2011. – С. 367–373.

3. Лазько А. М. Феномен перфекціонізму: теоретичний аналіз проблем і тенденцій дослідження / А. М. Лазько // Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 16. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2012. – С. 665–676.

4. Лазько А. М. Перфекціонізм як ознака мотиваційної відповідальності майбутніх медичних сестер / А. М. Лазько // Наука і освіта: наук.-практ. журн. Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Сер. : Психологія та педагогіка. – № 9/CXXVI, 2014. – С. 127–132.

5. Лазько А. М. Мотиваційно-особистісні кореляти вияву перфекціонізму майбутніх медичних сестер / А. М. Лазько // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Дод. 2 до Вип. 35, Т. II (14) : Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». – К. : Гнозис, 2015. – С. 343–353.

6. Лазько А. М. Перфекціонізм майбутніх медичних сестер: проблема диференціації, рівень та особистісно-поведінкові прояви / А. М. Лазько // Проблеми гуманітарних наук : збірник наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Сер. : Психологія. – Вип. 35. – Дрогобич : Вид. від. ДДПУ ім. Івана Франка, 2015. – С. 73–85.

Стаття, опублікована в періодичному міжнародному науковому виданні:

7. Lazko A. Adaptive capacity and talents of medical students / A. Lazko // Knowledge. Education. Law. Management. – № 2 (10). – Łódź. – Fundacja «Oświata i Nauka Bez Granic PRO FUTURO». – 2015. – S. 118–129.

Монографія:

8. Лазько А. М. Психологічні особливості конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер / А. М. Лазько // Психологія професійної компетентності медичних сестер: адаптаційний вимір [Текст] : колект. моногр. / О. В. Лазорко, П. Д. Гайдучик, А. М. Лазько [та ін.] ; за заг. ред. Ж. П. Вірної. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 43–75.

Статті, опубліковані в журналах та збірниках матеріалів наукових конференцій:

9. Лазько А. М. Соціальна активність студентів медичних коледжів: дослідно-експериментальний аналіз / А. М. Лазько // Рідна школа. – К., 2008. – № 1-2 (937-938). – С. 44–48.

10. Лазько А. М. Формування професійних та особистісних якостей майбутніх медичних сестер при наданні паліативної допомоги / А. М. Лазько, Н. Ю. Струбіцька // Всеукр. наук.-практ. конф. «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (Житомир, 23 листоп. 2012 р.) / за ред. В. Й. Шатило. – Житомир, 2012. – С. 228–231.

11. Лазько А. М. Проблемність теоретико-емпіричного визначення перфекціонізму / А. М. Лазько // Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. «Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід» (18–19 жовт. 2013 р.). – Х. : ХНПУ, 2013. – С. 67–69.

12. Лазько А. М. Перфекціонізм та емоційно-ціннісна система самосвідомості студентів-медиків / А. М. Лазько // Психологія професійної безпеки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 20–21 берез. 2015 р.) / уклад. Ж. П. Вірна. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 158–163.

АНОТАЦІЇ

Лазько А. М. Конструктивний перфекціонізм як чинник професійно-психологічної адаптованості майбутнього медичного працівника. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2016.

У дисертаційній роботі обґрунтовано концептуальні засади дослідження проблеми й емпірично встановлено особистісно-поведінкові й особистісно-комунікативні характеристики прояву конструктивного перфекціонізму майбутніх медичних сестер. Поглиблено наукові уявлення щодо розгляду конструктивного перфекціонізму в межах конкретизації професійної норми як інтегрального критерію професійно-психологічної адаптованості майбутніх фахівців; на емпірико-діагностичному рівні верифіковано зміст деонтологічно-професійного й ідентифікаційно-професійного статусів професійно-психологічної адаптованості за градацією інтенсивності прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер.

За результатами емпіричного дослідження обґрунтовано положення щодо закономірної таксономії трансформацій базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей під впливом фактора рівня прояву перфекціонізму майбутніх медичних сестер (*адаптивно-активний, продуктивно-практичний та компетентнісно-вимогливий* типи); визначення механізмів (*послаблення (інгібіції), змін (інверсії) та посилення (гіпертрофії)*) трансформації базових особистісно-поведінкових і особистісно-комунікативних властивостей майбутніх медичних сестер під впливом чинника перфекціонізму.

Ключові слова: перфекціонізм, конструктивний перфекціонізм, професійно-психологічна адаптованість, професійна норма, деонтологічно-професійний статус, ідентифікаційно-професійний статус, медична сестра.

Лазько А. М. Конструктивный перфекционизм как фактор профессионально-психологической адаптированности будущего медицинского работника. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата психологических наук по специальности 19.00.01 – общая психология, история психологии. –

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки, Луцк, 2016.

В диссертационной работе обоснованы концептуальные основы исследования проблемы перфекционизма и эмпирически установлено личностно-поведенческие и личностно-коммуникативные характеристики проявления конструктивного перфекционизма будущих медицинских сестер. Разработана теоретическая модель проявления перфекционизма будущих медицинских сестер, в которой проявление конструктивного перфекционизма представлено в комплексе их личностно-поведенческих и личностно-коммуникативных характеристик.

Углублено научные представления о рассмотрении конструктивного перфекционизма в пределах конкретизации профессиональной нормы как интегрального критерия профессионально-психологической адаптированности будущих специалистов; на эмпирико-диагностическом уровне верифицировано содержание деонтолого-профессионального и идентификационно-профессионального статусов профессионально-психологической адаптированности средством инструментальной диагностики типов (эмпатийно-адаптивный, рационально-инициативный и эгоцентричный) по градации интенсивности проявления перфекционизма будущих медицинских сестер. Студентам с низким и средним уровнями проявления перфекционизма свойственны психологические механизмы ослабления (ингибирования) и изменений (инверсии), что подтверждает их качественно высокую профессионально-психологическую адаптированность с элементами выраженного проявления деонтолого-профессионального статуса (низкий уровень проявления перфекционизма) и с элементами проявления идентификационно-профессионального статуса (средний уровень проявления перфекционизма). Студенты с высоким уровнем проявления перфекционизма, который находится под влиянием психологического механизма усиления (гипертрофии), демонстрируют профессионально-психологическую адаптированность с элементами профессионально-доминирующей демонстрации. По результатам эмпирического исследования обосновано положение о закономерной таксономии трансформаций базовых личностно-поведенческих и личностно-коммуникативных свойств под воздействием фактора уровня проявления перфекционизма будущих медицинских сестер (адаптивно-активный, продуктивно-практический и компетентностно-требовательный типы).

Диссертация содержит перспективы дальнейших исследований мотивационных, эмоциональных и когнитивных показателей проявления перфекционизма у специалистов медицинского профиля; онтогенетического аспекта этой проблемы, гендерных, половых, кросс-культурных различий в

проявлениях перфекционизма; а также совершенствование методов психодиагностики типов, форм и структуры перфекционизма с целью создания эффективных коррекционных программ и тренингового обучения.

Ключевые слова: перфекционизм, конструктивный перфекционизм, профессионально-психологическая адаптация, профессиональная норма, деонтологически-профессиональный статус, идентификационно-профессиональный статус, медицинская сестра.

Lazko A. M. Constructive perfectionism as the factor of professional-psychological adaptability of the would-be-registered medical workers. – Manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Psychological Sciences, specialty 19.00.01 – General Psychology, History of Psychology. – Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, 2016.

The Dissertation is based on the research of conceptual grounds and empirically acknowledged personal-behavior and personal-communicative characteristics of manifestation of constructive perfectionism of would-be-registered nurses. Scientific notions as for constructive perfectionism are deeply improved in the framework of concretization of professional norm as integral criteria of professional-psychological adaptability of would-be-professionals. The verification of the deontological-professional and identification-professional status is reached on the empirical-diagnostic level as well as the psychological adaptability proved according to intensification gradation factor of perfectionism of would-be-trained nurses.

According to empirical research the assumptions are grounded as for regular taxonomy transformations of basis personal-behavior and personal-communicative characteristics under the influence of the factor of professional level manifestation of would-be-nurses (adaptive-active, productive-active and competence-required types;) the definitions of the mechanisms decreasing (inhibition), the change (inversion) and intensification (hypertrophy) of transformation of basic personal-behavior and personal-communicative characteristics of would-be-nurses under the influence of perfectionism factor.

Key-words: perfectionism, constructive perfectionism, professional-psychological adaptability, professional norm, deontological-professional status, identification-professional status, medical registered nurse.

Підписано до друку 25.04.2016 р. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Обсяг 0,9 ум. друк. арк. 0,9 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам. 287. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Бойка, 1, тел. (0332) 29-90-65). Свідомство Держ. комітету телебачення та
радіомовлення України ДК № 4607 від 30.08.2013 р.